

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Espoon keskuspuisto luonto-, historia- ja kulttuurikierros

Kokoontuminen: Retkemme alkaa Puolarmaarista, Kahvila-Ravintola Pikkukarhun edestä ositteesta Puolarmaari 12, Espoo, sunnuntaina 4.10.2025 klo 11.00. Paikalle pääsee hyvin autolla ja parkkipaikkoja löytyy runsaasti. Jos tulet julkisilla, niin busseja kulkee Finnoontietä sekä Puolarintietä pitkin. Pysäkkejä on sopivan kävelymatkan päässä. HSL-sovelluksesta löytyvät bussilinjat ja aikataulut.

Kävelyreitien pituus on 5,4 km.

Kohdekuvaustekstissä on niiden kohteiden, jotka ovat Korinurkilta Kallioille -kirjassa, kohdalle merkitty kirjan mukainen kohdenumero, esim. **(3.11)**. Osa kohteista ei löydy kyseisestä kirjasta.

Tämän tekstin lopussa ovat kartat, joissa on esitetty numeroituina kävelymme kohteet.

Kohde 1: Hiidenkiukaantien muinaishauta

Kävelemme Pikkukarhulta katsottuna vasemmalle Kimalaisenpolkua pitkin Kiitäjänpolulle. Kiitäjänpolkua kävelemme puisille kuntoilutelineille, josta jatkamme vasemmalle metsäpolkua, kunnes tulemme Hiidenkiukaantielle. Talojen jälkeen vasemmalla puolella tietä on kyltti ”Pronssikautinen röykkiö”. Röykkiö löytyy kalliolta kyltin takaa.

Kiviröykkiö on pronssikautinen hauta eli hiidenkiuas (n. 1500 – 500 eKr). Röykkiö on kasattu vainajan jäännösten ympärille ladotun kivikehän varaan. Paikka on ollut tuolloin lähellä merta. Hiidenkiukaista on Suomen rannikolla n. 3000. Joistakin hiidenkiukaista on löydetty esineitä ja luuta. Arvellaan, että hiidenkiukaat ovat päälliköiden hautoja.

Kohde2: Hirvimäentien muinaishauta

Kävelemme eteenpäin Hiidenkiukaantietä n. 250 m ja tulemme Malminmäenkaarelle, jota seuraamme oikealle n. 200 m, kunnes Hirvimäentie on oikealla. Hirvimäentietä kuljetaan (EI kaarreta oikealle Hirvimäenpolulle, vaan kuljetaan suoraan) n. 300 m kunnes vasemmalla on ensimmäiset talot. Juuri ennen taloja on jyrkkä kallion reuna, jonka alla/edessä on vaja, jonka takana kallion juurella on sammaloitunut muinaishauta, joka saattaa olla kyllä vaikeasti havaittavissa.

Hiidenkiuas on samalta ajalta ja tyypiltään samanlainen kuin edellinenkin hiidenkiuas (Hiidenkiukaantien muinaishauta).

Kohde 3: Malminmäen siirtolohkare (3.11)

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Jatkamme Hirvimäentietä eteenpäin talojen ohi (100 – 150 m) kunnes tien kaartaessa vasemmalle pihoihin oikealle on kyltti/suuntaviitta ”Keskuspuisto”. Mennään viitan soittamalle polulle ja kaarretaan vasemmalle (ei oteta oikealle kääntyvää polkua) talojen sivuitse (suunta on pohjoinen) kunnes tulemme Malminmäentielle, jota kuljemme vasemmalle n. 200 m. Talojen jälkeen on oikealla suuri siirtolohkare.

Siirtolohkare on noin kaksi metriä korkea rapakivilohkare. Se sijaitsee Malminmäentien pohjoispuolella noin 300 metriä Finnobäckeniltä itään.

Lohkare on tullut Baltian jääjärvestä ajelehtineen jäävuoren mukana idästä Kaakkois-Suomen ja Venäjän alueelta. Rapakiven nimi tulee rapakiven taipumuksesta rapautua helposti murenevaksi kiveksi tai soraksi (kaikista rapakivistä tätä ominaisuutta ei kyllä helposti huomaa). Rapakivi on saunan ohella ainoa sana, jonka merkitys suomenkielisessä muodossaan tunnetaan useimmissa kielissä.

Kohde 4: Turvekangas Bosmalmissa

Kävelemme siirtolohkareelta eteenpäin Malminmäentietä kunnes oikealla avautuu aukio, jonne vie useampikin polku/kävelytie (näillä ei ole kartoissa nimiä). Jatkamme kävelytietä pitkin oikealle (koillisen suuntaan) kunnes käveltyämme n. 300 metriä, vasemmalla olevan suuren kiven kohdalla vasemmalla on polku, joka vie Pohjois-luoteeseen (tässä kohdassa saattaa joutua lukemaan tekstien lopussa olevaa reittikarttaa). Kuljettuamme n. 300 metriä polkua poikkeamme polulta vasemmalle n. 150 m tutustumassa turvekankaaseen. Tämän jälkeen palaamme samaa reittiä polulle ja jatkamme polkua, joka tässä kohdassa vie koillisen suuntaan.

60- ja 70-luvuilla ojitettu avosuo on kuivumisen myötä muuttunut turvakankaaksi, jossa kasvaa melko tiheä metsä. Maaperän kuivumisen johdosta on maaperä vajonnut alaspäin ja puiden tyvet ovat jääneet koholle.

EU:n ennallistamisasetus vaatii mm. ennallistamaan ojitettuja soita tukkimalla ojia. EU:n jäsenmaiden tulee laatia kansallinen ennallistamissuunnitelma elokuuhun 2026 mennessä. Ennallistamissuunnitelma määrittää millaisia ennallistamistoimia tullaan tekemään. On mahdollista, että myös Espoon keskuspuistossa on alueita, joihin veloitetaan tekemään ennallistamistoimia.

Kohde 5: Keskuspuiston Tikankierros (3.3)

Polkua kuljetaan n. 300 m jolloin tullaan risteävälle polulle, jossa on pitkospuita jota käännetään vasemmalle. Tämä polku on osa Tikankierrosta. Kuljemme jonkin matkaa Tikankierroksen polkua. Tähän luontopolkuun kannattaa tutustua erikseen.

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Tikankierros kulkee kolmella Keskuspuiston suojelualueella. Reitin varrella on luonnosta kertovia opastauluja. Noin kolmen kilometrin luontopolulle lähdetään Mössenkärin lammelta aluksi helppokulkuista ulkoilutietä pitkin. Reitti kiertää vanhoja metsäpolkuja ja on paikoin vaikeakulkuinen. Kosteissa kohdissa on monin paikoin pitkospuita. Luontopolku risteää myös Keskuspuiston ulkoiluväylien kanssa. Tikankierroksen esitteen voi hakea Villa Elfvikin luontotalosta ja kaupungin asiointipisteistä.

Kohde 6: Mössenkärin luonnonsuojelualue (3.5)

Tikankierroksen polkua jatketaan luoteeseen (polkujen risteuksen jälkeen tulevassa polunhaarassa valitaan oikeanpuoleinen polku), kunnes edessä on leveä ulkoilureitti, jonka vastakkaisella puolella on reunoiltaan soistunut lampi – Mössenkär. Käännyttään vasemmalle ja kierretään lampea myötäpäivään lammen päätyyn, jossa käännyttään oikealle jatkaen lammen kiertämistä.

Mössenkär on ollut aikoinaan suosta kuivattu pelto, joka on ollut viljelykäytössä 1960-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen se on padottu lammeksi. Nykyisin Mössenkärin lampi ja sitä reunustava pajuluhta ovat tärkeitä mm. monille hyönteisille ja linnuille. Runsaimpia vesilintulajeja ovat sinisorsa ja telkkä. Lisäksi tavi ja uhanalainen mustakurkku-uikku pesivät lammella.

Lammen pohjoispuolella on jäljellä puolen hehtaarin kokoinen arvokas perinneympäristö, jonka kukkivat niittykasvit ovat tärkeitä mm. perhosille. Reilun kahdeksan hehtaarin kokoinen Mössenkärin luonnonsuojelualue muodostaa laajan yhtenäisen, luontoarvoiltaan merkittävän kokonaisuuden Keskuspuiston muiden suojelualueiden kanssa.

Kohde 7: Ritvan metsä (3.1)

Mössenkärin pohjoispuolella rajautuen kulkemaamme polkuun on Ritvan metsä. Ritvan metsään kannattaa käydä tutustumassa erikseen.

Keskuspuistoon on perustettu Espoon ensimmäinen perintömetsä vuonna 2006. Espoon kaupungin edesmenneen ympäristöpäällikön, Ritva Veijosen mukaan nimetyn metsän pinta-ala on 27 hehtaaria. Alue sijaitsee Kuurinmetsässä, Sunan Alakallion, Mössenkärin ja Rönängenin välissä. Ritvan metsä on pääosin noin 100-vuotiasta, edustettuina ovat niin lehtomaiset kuin kuivahkotkin kangasmetsät, lisäksi on jonkin verran korpia. Perintömetsän suojelu perustuu Espoon kaupungin ja WWF Suomen (Maailman Luonnon Säätiö) väliseen sopimukseen.

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Kohde 8: Keskuspuiston hiidenkirnut (3.4)

Moossenkärrin koillispuolelle (lammen vastakkaisella puolella, kuin mihin aluksi tulimme lammelle) tultaessa mennään oikealle alas notkoon (ei seurata tässä pääpolkua vasemmalle) ja jatketaan notkon kautta toiselle puolelle, jossa ulkoilureittiä lähdetään oikealle. Lyhyen (ehkä 100 m) matkan päästä tulee kyltti ”Hiidenkirnut” reitin vasemmalle puolelle. Hiidenkirnut löytyvät muutamien kymmenien metrien päästä kalliolta. Hiidenkirnujen jälkeen palataan takaisin ulkoilureitille.

Kaksi hiidenkirnua sijaitsee Mössenkärrin itäpuolella loivahkolla kalliolla ulkoilutien läheisyydessä. Luonnonmuistomerkkinä 1984 rauhoitetuista Keskuspuiston hiidenkirnuista toinen on hyvin säilynyt ja halkaisijaltaan lähes puoli metriä.

Hiidenkirnu on kalliossa oleva lieriönmuotoinen kuoppa. Hiidenkirnut ovat syntyneet jääkauden jäätikköjen sulamisveden pyörittäessä isoa kiveä tai kiviä, jauhinkiviä eli pyörrekiviä, paikallaan, jolloin ne ovat kaivertaneet kallioon melko symmetrisiä ja sileäreunaisia koloja.

Kohde 9: Keskuspuiston siirtolohkare (3.10)

Ulkoilureittiä jatketaan vasemmalle hiidenkirnuilta tultaessa. Noin 100 m päätä polkujen haarasta käännetään vasemmalle (ei siis mennä mäkeä alas) ja n. 20 m jälkeen tulemme leveälle ulkoilureitille, josta lähdemme oikealle. Tätä kuljemme n. 500 m, jolloin oikealta tulevan ulkoilureitin kohdalta käännymme vasemmalle metsään. Keskuspuiston siirtolohkare on suoraan edessä kallion juurella. Puiden ympäröimänä ja varjoisassa paikassa olevaa lohkareta voi olla vaikeata tunnistaa kauempaa.

Keskuspuiston siirtolohkare on n. 2,5 m korkea rapakivi. Se sijaitsee Puolarmaarista pohjoiseen vievän ulkoilutien itäpuolella, vastapäätä Bosmalmin täyttömaa-alueella, kalliolle nousevan polun varrella. Kiven alkuperä on sama kuin Malminmäen siirtolohkareen.

Kohde 10: Guardian of The Dark Forest geokätkö

Keskuspuiston siirtolohkareen jälkeen palataan takaisin ulkoilureitille ja lähdetään vasemmalle siirtolohkareen suunnasta katsottuna. Seuraava kohde on n. 100 m päässä ulkoilureitin oikealla puolella. Tätä kohdetta varten tarvittavat Geocoaching sovelluksen. Jos sinulla on tämä sovellus, niin etsi geokätkö nimeltään ”Guardian of The Dark Forest” ja palaa ulkoilureitille ja jatka oikealle.

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Kätkö sijaitsee ulkoilureitin varrella Espoon keskuspuiston laitamilla. Kätkön läheltä menee maastopyöräreitti, joten varokaa tarvittaessa vauhdikkaita ajajia. Kätkö löytyy sovelluksen Geocoaching (geokätkösovellus) avulla. Kätkö aukeaa, kun vedät sivusta lukon pois. Kätköpurkki on ”tornissa” sitten kun vartija on alhaalla. Käsittelethän vartijaa varoen ja palauta kaikki omille paikoilleen käyntisi jälkeen.

Kohde 11: Bosmalmin lampi

Noin 200 metrin päästä oikella on Bosmalmin lampi, johon kannattaa käydä tutustumassa. Palaa ulkoilureitille ja jatka oikealle lammen suunnasta tultaessa.

Bosmalmin lampi on entinen hiekanottoalue, jossa pieni, rannoilta jo hieman soistunut lampi. Ympäröivä kasvillisuus hyvin kulunutta, sillä aluetta on käytetty maastopyöräilyyn ja muuhun ulkoiluun. Lammen kasvillisuus on runsasta. Lajistossa on ulpukkaa, uistinvitaa, vesikuusta, rantapalpakkoa ja kiehkuraärvää. Lammen laskupurona on syvä, kaivettu uoma, joka laskee lännen suuntaan. Niukkasateisina kesinä laskupuro on kuivillaan.

Kohde 12: Sammaljuurakko geokätkö

Ulkoilureittiä jatketaan etelään n. 300 m, jollin tullaan reittien risteykseen. Jatketaan oikeanpuolimmaista reittiä. Heti kääntytyäsi on geokätkölle helpoin mennä kääntymällä oikealle metsään. Tätä kohdetta varten tarvitset Geocoaching sovelluksen. Jos sinulla on tämä sovellus, niin etsi geokätkö nimeltään ”Sammaljuurakko” ja palaa ulkoilureitille ja jatka oikealle.

Helppohko kätkö Keskuspuistossa. Kätkö on pieni rasia, jossa on kynä, lokivihko ja kätkötiedote. Kätkön läheinen maasto on vaurioitunut etsimisen jäljiltä, joten etsi varoen, ettei maasto kärsi.

Kävelyn loppu

Jatkamalla suoraan ulkoilureittiä tulet takaisin kävelyreittimme lähtöpisteeseen. Matkaa kertyy kaikkiaan 5,4 km.

Näin Espoon keskuspuiston luonto-, historia- ja kulttuurikierros päättyy Puolarmaariin Kahvila-Ravintola Pikkukarhun eteen.

Kiitos jokaiselle osallistumisestanne.

Espoon Latu ja Polku ry

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Retken alku- ja loppupistepiste:

Kotinurkilta kallioille retket

laatinut Erkki Ikäheimo 3.10.2025

Reitin kartta:

